

2.2. Управљање отпадом

ПРОЦЕНА

Тренутно стање у области управљања отпадом није задовољавајуће. Формалне обавезе нису испуњене или су неадекватно испуњене, што онемогућава напредак у овој области.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Ново законодавство је и даље у фази припреме; јављају се значајне препреке у спровођењу усвојених правних прописа.

Напредак

Два кључна документа, која би требало да замене претходне, и даље су у фази припреме. У току је израда нове Стратегије управљања отпадом, а ажурирана верзија Закона о управљању отпадом постоји у форми нацрта (Нацрт Закона о изменама и допунама Закона о управљању отпадом). Израда нацрта нове Стратегије управљања отпадом одвија се без одговарајуће јавне дебате о резултатима, предностима и слабостима претходне Стратегије (2010–2019). Иако је Нацрт Закона о изменама и допунама Закона о управљању отпадом био предмет јавне расправе у октобру 2013. године, не зна се докле се стигло са припремом документа.

Изазови

Кад је реч о локалном нивоу, иако је значајан број општина развио и усвојио своје локалне акционе планове за управљање отпадом, у већини случајева се ти акциони планови не спроводе на одговарајући начин. Док се у постојећим прописима у области животне средине наглашава значај локалних власти у решавању проблема животне средине, на локалном нивоу не постоје довољни финансијски и институционални капацитети да би се обезбедила адекватна инфраструктура и саставили тимови који би преузели пуну одговорност за спровођење законодавства у вези са управљањем отпадом.

Недостају поуздани подаци о количини отпада и саставу специфичних токова отпада. Поред тога, све националне и локалне политике су до сада формулисане и засниване на оскудним емпиријским подацима о количини и саставу депонованог отпада, укључујући и постојећу Стратегију управљања отпадом, која би ускоро требало да буде замењена новом. Нови стратешки документи требало би да буду формулисани на основу адекватне и објективне статистике и праћења трендова у генерисању и одлагању отпада.

Кључне слабости постојећег система за управљање отпадом обухватају недовољну распрострањеност ове услуге, ниску исплативост постојећих активности управљања отпадом због неефикасне наплате услуге сакупљања отпада, недостатка примарног раздвајања отпада,

неадекватну инфраструктуру за обраду и одлагање отпада, као и недовољан број регионалних центара за управљање отпадом.

Организованом услугом сакупљања комуналног отпада покривено је до 70% популације у Србији, концентрисане углавном у урбаним областима. Јавна комунална предузећа, регистрована на територији одређене општине пружају услуге користећи застарелу опрему. Тренутни проценат покривености услугом се није променио од 1990. године, при чему је руралним областима препуштено да самостално и *ad hoc* управљају отпадом који производе (Tech and Capacities for mitigation GHG emission from Waste, 2012 REC).

Тренутни ниво рециклирања и коришћења отпада није адекватан. Иако је примарно рециклирање у Србији регулисано законом, те се налаже раздвајање папира, стакла и метала у специјално обележене контејнере, рециклирање не функционише у пракси. Рециклажне материјале из комуналног отпада углавном сакупљају неформални сакупљачи у оквиру илегалних токова. Према сазнањима организација цивилног друштва, више од 50 000 људи у Србији живи од сакупљања сировина за рециклажу. Према извештају НВО Праксис¹¹, процењује се да је у 2011. години, 70% особа ромске националности од 15 до 64 године старости било запослено у неформалном сектору. Сакупљање сировина за рециклажу је најубичајенији вид samozapošljavanja у неформалном сектору.

Иако постоји висок садржај органских компоненти у комуналном отпаду, не постоје постројења за биолошки третман комуналног отпада. У Србији не постоји инсинерација комуналног отпада.

У Србији постоји више од 3000 нелегалних депонија. Већина општина одлаже отпад на сопственим депонијама, које не испуњавају минимум техничких захтева утврђених у Директиви ЕУ о депонијама (1999/31/ЕЗ). Општинске депоније или не испуњавају утврђене или нису регистроване те се сматрају нелегалним (Tech and Capacities for mitigation GHG emission from Waste, 2012 REC).

Депоније које не испуњавају утврђене услове су и главни извор емисије гасова са ефектом стаклене баште. Допринос сектора отпада укупној количини емисија гасова са ефектом стаклене баште 1990. године је износио 1,930 Gg CO₂-eq (2.38 процената укупне количине емисија гасова са ефектом стаклене баште) Највећи потенцијал за смањење емисија гасова са ефектом стаклене баште лежи у конструкцији регионалних санитарних депонија. Ако би се системи за сакупљање и спаљивање депонијског гаса и санацију поставили само на највећим депонијама (и користили за одлагање око 40% укупног комуналног отпада), емисије метана би се смањиле за око 798 Gg CO₂-eq годишње (Иницијална комуникација Републике Србије о климатским променама, 2010).

¹¹ http://www.praxis.org.rs/images/praxis_downloads/Analiza_glavnih_problema_i_prepreka_u_pristupu_Roma_pravima_na_rad_i_zaposljavanje.pdf.

ПРЕПОРУКЕ

На основу претходно реченог, сматрамо да су неопходне следеће мере:

- Спровођење политика у области отпада и мерења на свим нивоима;
- Успостављање ефикасног система извештавања и статистике о отпаду;
- Јавна доступност статистика о управљању отпадом;
- Повећање капацитета локалних општина да спроводе политике управљања отпадом (људски ресурси, средства и опрема);
- Развијање финансијских механизма како би се подржали стратешки приоритети;
- Затварање и уклањање нелегалних депонија;
- Унапређивање постојећих депонија које не испуњавају утврђене услове да би достигле стандарде ЕУ;
- Коришћење технологија за смањење емисије гасова са ефектом стаклене баште на регионалним депонијама да би се контролисале емисије.